

ההסתדרות הציונית העולמית
המחלקה לארגון
וקשר עם ישראלים בתפוצות

הגדת ט"ו בשבט

בסימון קיימות למפגש ט"ו בשבט קהילתי

"מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות?"

שבכל הלילות אנו משיחים בכל הנושאים; הלילה הזה אנו משיחים ביופייה של הארץ ובשבח פירותיה.

שבכל הלילות אנו כובשים את הטבע ורודים בבריותיו; **הלילה הזה** אנו והטבע אחד, ואנו מזכירים את שליחותנו על האדמה, לעובדה ולשומרה.

שבכל הלילות אנו אוכלים שאר מאכלים; **הלילה הזה** כולו פירות.

שבכל הלילות אנו שותים יין לבן או אדום; **הלילה הזה** שותים יין לבן עם אדום."

(מתוך הגדת ט"ו בשבט של התנועה ליהדות מתקדמת הרב ח"כ גלעד קריב)

חברות וחברים יקרים,

מאז שגלה עם ישראל מארצו, יוחד ט"ו בשבט לחידוש ועידוד הקשר עם ארץ ישראל ופירותיה.

מנהג אכילת פירות יבשים בחג, נולד כבר אז, כשיהודי התפוצות ביקשו לאכול מפירות הארץ, והמרחק לא אפשר אלא אכילה של פירות יבשים.

מאות שנים אחר כך, במאה ה-17 יסדו מקובלי צפת מסורת של סדרי ט"ו בשבט, גם באמצעותם ביקשו לשמור על החיבור לישראל בקרב יהודי התפוצות.

החלוצים בראשית המאה הקודמת ייבשו ביצות, הכשירו את הקרקע, זרעו על אדמת ארץ ישראל גידולי אדמה, נטעו פרדסים, כרמים ויערות, והקשר לאדמת ישראל הפך מהלכה למעשה.

והיום, אלפי שנים מאז החל עם ישראל לחגוג את ט"ו בשבט, אנו מתמודדים עם תחזיות אקולוגיות המאיימות על אדמתנו ועל כדור הארץ כולו.

ט"ו בשבט שהחל כחג חקלאי, המשיך כמועד המסמל את הקשר בין עם ישראל לאדמת ארץ ישראל, נושא היום גם את הדגל האקולוגי, את דגל המאבק להצלתו של כדור הארץ.

בסדר ט"ו בשבט שאנו מציעים לכם בהגדה זו נברך ונרים ארבע כוסות יין לכבודה של החדשנות והמצוינות הישראלית בתחומי האקולוגיה, נכיר את הפיתוחים פורצי הדרך האחרונים של מדינת ישראל בתחום זה, ונותר די זמן לחג משפחתי וקהילתי עשיר בשירים, משחקים, חידונים, יצירה ועוד ועוד.

ט"ו בשבט שמח!

גוסטי יהושע-ברוורמן, ראשת המחלקה
לארגון וקשר עם ישראלים בתפוצות

לעריכת סדר ט"ו בשבט עליכם להצטייד מראש בבקבוק יין אדום ובבקבוק יין לבן, בצלחת פירות יבשים ובהם שקדים, תמרים ותאנים ובכיכר לחם.

"בְּשָׁעָה שֶׁבָּרָא הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
אֶת אָדָם הָרִאשׁוֹן, נָטְלוּ וְהַחֲדִירוּ
עַל כָּל אֵילָנֵי גֵן עֵדֶן, וְאָמַר לוֹ,
רְאֵה מַעֲשֵׂי כִמָּה נָאִים וּמִשְׁבָּחִין
הֵן, וְכָל מַה שֶׁבָּרָאתִי בְּשִׁבְלֶךָ
בָּרָאתִי, תֵּן דַּעְתְּךָ שְׁלֹא תִקְלַקֵּל
וְתַחֲרִיב אֶת עוֹלָמִי, שְׁאֵם קִלְקֵלֶת
אֵין מִי שִׁיתֵּקֶן אַחֲרָיִךְ"
(בשבילך בראתי, קהלת רבה, ד')

אדמה עמ' 3-4

נרים כוס ראשונה לחקלאות הישראלית
המתקדמת, החדשנית והמפוארת
משחקים לט"ו בשבט - עמ' 4

מים עמ' 5-6

נרים כוס שניה ל"מעצמת המים"
שהפכה ישראל להיות
יצירה לחג - עמ' 6

עצים עמ' 7-8

נרים כוס שלישית ליערות קק"ל
שמרחיבים את הנשמה ואת הנושימה...
הידעת? 15 עובדות מדהימות על יצרני
החמצן שלנו - העצים - עמ' 8

שמש עמ' 9-10

נרים כוס רביעית לשמש הישראלית
ולסטרטאפים שלנו ש"חוגגים" עליה
מתכונים עם פירות יבשים - עמ' 10

חידון הטריוויה הגדול לט"ו בשבט - עמ' 11

אדמה

הינצתם?

סטרטאפים אקולוגיים בישראל

- בין השנים 2018-2021 ההשקעות בחברות אקלים-טק בישראל גדלו ב-340%, צמיחה מהירה פי 2.6 לעומת ההשקעות באקלים-טק ברחבי העולם.
- רק בחציון הראשון של 2022 סך ההשקעות באקלים-טק הגיע ל-1.5 מיליארד דולר. לפי נתון זה, 15% מסך ההשקעות בהייטק הישראלי מגיעות לחברות אקלים-טק, זינוק של כ-50% לעומת שנת 2021.
- בשנת 2022 פועלים בישראל לא פחות מ-694 מיזמים בתחום האקלים-טק, (1 מכל 7 סטארט-אפים שהוקמו בשנה זו הם בתחום זה). החברות מגיעות מסקטורים שונים, כאשר הענף החדש ביותר ואולי המשפיע ביותר בבלימת המשבר הוא נושא לכידת הפחמן.

סטרטאפים ואדמה 2021-2022

- ב-60 השנים האחרונות נוצרו ברחבי האוקיינוסים בעולם חמישה "איי פלסטיק". גודלו של כל אחד מהם הוא פי 2 ממדינת טקסס בארצות הברית. חב' סולוטום הישראלית פיתחה תחליף אקולוגי לפלסטיק שיכול לשמש לאריזות למוצרים – הוא דומה בתכונותיו לפלסטיק, אך עשוי מחומר פולימרי אקולוגי. כאשר הוא בא במגע עם מים, הוא מתחיל להתמוסס ועובר התפרקות ביולוגית.
- השנים האחרונות מאופיינות באירועי מזג אוויר קיצוניים במיוחד. חברת סאליקרופ הישראלית פיתחה טכנולוגיה ייחודית לטיפול בזרעים המקנה לצמח עמידות גבוהה יותר בפני תנאי מזג אוויר קיצוניים, כגון חום ויובש, ובמקביל מעניקה עמידות מפני מליחות גבוהה בקרקע או במי ההשקיה.

בסדר ט"ו בשבט אנו אוכלים שלשה מיני פירות ודגן, המסמלים את העולמות השונים מהם מורכב העולם שבו אנו חיים. העולם הראשון הוא "עולם העשייה", המסומל בפירות שתוכם רך וקליפתם נזרקת. כמו רימונים, אגוזים, שקדים ופירות הדר. (על פי המקובל רבי חיים ויטאל, מתוך "עץ החיים")

נימול את פרי עץ השקד
מתוך "עולם העשייה" ונברך
"ברוך אתה יהוה
אלהינו מלך העולם
בורא פרי העץ"

נאכל ונהנה מטעמו הערב של הפרי

כוס ראשונה שכולה יין לבן

הננו מוכנים ומזומנים לקיים מצוות שתיית כוס ראשונה של סדר ט"ו בשבט שכולה יין לבן.

כוס זו אנו שותים לכבודה של החקלאות הישראלית, שמצטיינת לאורך שנים בהמצאות ובפיתוחים חדשניים פורצי דרך ומהווה "אבן שואבת" למדינות רבות בעולם כולו.

לכבוד החקלאות הישראלית שלמרות תנאי הפתיחה הקשים, במדינה ברוכת ימי חום ושמש, שהתמודדה עם מחסור חמור במים ובקרקעות, מתאפיינת בהתייעלות מתמדת, במיכון חדשני ובמחקר ופיתוח ציבורי מהמתקדמים ביותר, שהביאו אותה להישגים ולפריון מהגבוהים בעולם.

נרים כוס ראשונה ונברך:

"ברוך אתה יהוה
אלהינו מלך העולם
בורא פרי הגפן"

כך הולכים השותלים

מילים: יצחק שנהר
לחן: ידידיה אדמון

כך הולכים השותלים:
רו בלב ואת ביד,
מן העיר ומן הכפר,
מן העמק, מן ההר –
בט"ו בשבט!
בט"ו בשבט!
למה באתם, השותלים?
נך בקרקע ובצר,
וגומות סביב נחפר
בהרים ובמישור –
בט"ו בשבט!
בט"ו בשבט!

מה יהא פה, השותלים?
שתיל יבוא בכל גומה,
יער עד יפרש צלו,
על ארצנו עגומה –
בט"ו בשבט!
בט"ו בשבט!

ארץ זבת חלב

מילים: מן המקורות
לחן: אליהו גמליאל

ארץ זבת חלב
חלב ודבש
ארץ זבת חלב
חלב ודבש

אדמה

פינת משחק

מה להכין מראש: פירות שונים | סוגים שונים של אגוזים | פירות יבשים | דפים וכלי כתיבה | דבק

משחקים והפעלות של כל הקבוצה יחד

משחקים תחרותיים

בין שתיים או יותר קבוצות (תלוי בכמות המשתתפים)

זיהוי פירות

כל קבוצה שולחת נציג עם עיניים מכוסות שצריך לזהות פרי, או אגוז או פרי יבש על ידי טעימה בלבד או על ידי מישוש בלבד. או גם וגם. הראשון שזיהה – קבוצתו זוכה בנקודה. לפרי הבא, נציגים חדשים.

תחרות קילוף וסחיטת תפוזים

הקבוצה שמסיימת ראשונה למלא קנקן (או מספר כוסות) במיץ תפוזים טרי סחוט, זוכה. כולם שותים את המיץ הסחוט. (להכין מראש תפוזים ומסחטות תפוזים ידניות).

תחרות תמונות טבע

המנחה מפזר תמונות של עצים/פרחים על הרצפה או תולה על הקיר. הקבוצה שמזהה בזמן קצוב כמה שיותר עצים ופרחים, זוכה. (יש להכין מראש גליות/כרטיסיות/תמונות של פרחים ועצים).

תחרות פסלים

כל קבוצה צריכה ליצור פסל של עץ בהשתתפות כל ילדי הקבוצה. הפסל המוצלח ביותר, זוכה.

משחקי עברית

(אם רמת העברית של הילדים אינה מספקת, אפשר למלא את משימות העברית בשפת המקום)
• למצוא בזמן קצוב כמה שיותר שמות בעברית של עצים/פרחים/פירות/ירקות

סלט פירות

יושבים במעגל על כיסאות. כל ילד.ה מקבל שם של פרי מתוך שלושה סוגים (או יותר). המנחה אומר שם של פרי וכל בעלי השם הזה מתחלפים ביניהם בכיסאות. המדריך צריך לתפוס את מקום אחד החניכים. החניך שנשאר ללא מושב אומר את הפרי הבא. כשאומרים "סלט פירות" כולם קמים ומתערבבים.

לו הייתי עץ

כל ילד מצייר את עצמו כעץ (למה לשים לב כשמציירים: בחירת סוג העץ, רוחב הגזע, כמות העלים, סוג הפירות, האם יש פרחים, עומק השורשים, גובה העץ, גילו, הנוף סביבו). לאחר שסיימו לצייר, כל ילד מציג את הציור ומסביר כיצד העץ שצייר מתאר אותו.

לו הייתי פרי

כל ילד בוחר בפרי ש"מאפיין אותו". בסבב מספרים הילדים איזה פרי בחרו ובאיזה אופנים הוא מייצג אותם.

משחק זיכרון

ללימוד שמותיהם של פירות וירקות בעברית. הדפיסו את הכרטיסים המעוצבים ושחקו.
[המשחק לקוח מאתר "את זה"](#)

- למצוא בזמן קצוב כמה שיותר מילים בעברית שאפשר להוציא משם החג: ט"ו בשבט – חג לאילנות
- א"ב של פירות וירקות – למצוא שם של פרי או ירק (אפשר להוסיף עצים ופרחים) שמתחילים בכל אחת מאותיות הא"ב
- תפוזת מילים – הקבוצות מקבלות נייר מודפס עם תפוזת אותיות. הקבוצה שמוצאת ראשונה את כל המילים המסתתרות בתפוזת, מנצחת.
[לדפי התפוזת מאתר "פופי"](#)

למצוא בזמן קצוב כמה שיותר שימושים שעושים בני האדם בעץ

אפשרות המשך – הקבוצות מדגימות לסירוגין בפנטומימה את השימוש, ועל הקבוצה השנייה לנחש על מה מדובר. ניחשה – זכתה בנקודה. כעת ההדגמה עוברת לקבוצה הבאה.

כל קבוצה מקבלת קערה עם אגוזים ופירות יבשים:

- על הקבוצה למיין אותם לסוגים מהר ככל האפשר
- על הקבוצה ליצור יצירה עם האגוזים/פירות (אפשר בהדבקה על נייר לבן). היצירה היפה ביותר, זוכה
- על הקבוצה למצוא עובדה אחת (או יותר) על כל אחד מהפירות/אגוזים (סגולה בריאותית, איפה ומתי גדל, לאיזו משפחה שייך, מאפיינים, היסטוריה של הפרי, איזורים במקורות שונים כמו בתנ"ך, בשירים וכו', שימוש נוסף וכו') הקבוצה שסיימה ראשונה, זוכה

מים

היציאה?

גאווה ישראלית

- **מדינת ישראל היא המדינה המתקדמת ביותר בעולם בהשבת שפכים לצורכי חקלאות.** כ-85% ממי הביוב בישראל עוברים טיהור ומושבים לצורכי השקיה חקלאית. שימוש נוסף למים מטוהרים נמצא ביוזמה חדשנית של החברה להגנת הטבע: השבת מים לשיקומם של שבעה נחלים והחיאה מחדש של בתי הגידול שלהם.
- **ישראל נחשבת למובילה עולמית בהתפלת מי ים.** בישראל פועלים שישה מתקנים להתפלת מי ים, ובהם מתקן ההתפלה בשורק, הגדול מסוגו בעולם. מתקנים אלו מתפילים מי ים ומי תהום מליחים ומגיעים באיכות מעולה למערכת המים הארצית, ומשמשים לצרכים ביתיים ואפילו לשתייה.

סטרטאפים ומים 2021-2022

- **כבר שנים שדייג יתר של האדם גורם לסכנה לאוכלוסיית הדגים שהולכת וקטנה.** גידול דגים בברכות מעשה ידי אדם נותן מענה חלקי בלבד למחסור, אולם בה בעת הוא עצמו גורם לזיהום סביבתי. על מנת לשקם את הים ותוך כדי כך לספק לעולם חלבון איכותי, יש צורך לפתח מקורות חדשים של דגים ומאכלי ים.
- **חברת SEA 2 CELL הישראלית פיתחה טכנולוגיה ייחודית לייצור של בשר דג מתורבת, שמאפשרת לייצר תאים בכמויות גדולות בביריאתקטורים (מתקני יצור לסביבה של פעילות ביולוגית), במצע גידול נטול מקורות מהחי.**
- **חברת ימוג'ה הישראלית פיתחה ממיקרו-אצה אדומה "תחליף דם" לתעשיות הבשר המתורבת והצמחוני.** הסטייקים וההמבורגרים הצמחוניים או המתורבתים שהיו עד היום "חיוורים" יוכלו להציע חווית אכילה משופרת, הדומה יותר לחוויה המקורית של המבורגר או סטייק שהרגע יצאו מצלייה על גחלים...

כינרת

מילים: רחל,
לחן: נעמי שמר

שם הרי גולן, הושט היד וגע בם!
בדממה בוטחת מצוים: עצר.
בבדידות קורנת נם חרמון הסבא
וצנה נושבת מפסגת הצחור.

שם על חוף הים יש דקל שפל צמרת,
סתור שער הדקל כתינוק שובב,
שגלש למטה ובמי כנרת
משכשך רגליו.

מה ירבו פרחים בחורף על הכרם,
דם הכלנית וכתם הכרם,
יש ימים – פי שבע אז ירק הירק,
פי שבועים תכלה התכלת במרום.

גם כי אורש ואהלך שחום,
והיה הלב למשואות זרים –
האוכל לבגד בך, האוכל לשכח
חסד נעורים?

הסנאיות כתבו תוים
על חוט ועל גדרות,
תכי אקד למד אותם
מלים נהדרות.

אלפי דרורים ועפרונים
פצחו מיד בשיר,
ומקולות הבלבולים
התבלבלה העיר.

ציף ציף, שריק שרק...
אוי, די כבד, די לכם לשיר,
צעק פתאום הברוש,
לכו לישון, כבד מאחר,
כואב לי כבד הראש.

האופרטה היפה
לא באה עד סופה.
מחר יצפצפו קונצרט
על עץ הצפצפה.

ציף ציף, שריק שרק..

מקהלה עליצה

מילים: לאה נאור
לחן: נורית הירש

על ראש הברוש שבחצר
שמחה והמלה,
שם כל הצפרים בעיר
הקימו מקהלה.

העפרונית הסולנית
נקתה את הגרון,
שלקה כנף,
זקפה מקור
וגם פצחה ברון:

ציף ציף, שריק שרק,
בול בול בול בול בול בול
לה לה לה לה...
וכל מי ששמע אמר:
אח, אידו מקהלה.

נאכל פרי שני המסמל את העולם השני
ממנו מורכב העולם שבו אנו חיים "עולם
היציאה". עולם זה מסומל בפירות שקליפתם
החיצונית נאכלת ותוכנם, שהוא הגרעין, לא
נאכל, אך אין הוא נזרק, משום שהוא נזרע
ומצמיח חיים חדשים. למשל: זיתים, תמרים,
משמשים ושזיפים.

ניטול את פרי עץ הדקל, התמר,

מתוך "עולם היציאה" ונברך

"ברוך אתה יהוה
אלהינו מלך העולם
בזר פרי העץ"

נאכל ונהנה מטעמו הערב
של התמר

כוס שניה שמרביתה יין לבן ומיעוטה אדום

הננו מוכנים ומזומנים לקיים מצוות שתיית
כוס שנייה של סדר ט"ו בשבט שמרביתה
יין לבן ומיעוטה אדום.

כוס זו אנו שותים לכבוד ניצחונה של מדינת
ישראל על המדבר והפיכתו לגן פורח. על
ההתגברות על תנאי פתיחה יבשים שאילצו
את ישראל לפתח טכנולוגיות מתקדמות
לחיסכון, מחזור והתפלת מים, והפכו אותה
ל"מעצמת מים" עולמית שמייצאת לעולם
כולו ידע ופיתוחים חדשניים בתחום המים.

ורים כוס שניה ונברך:

"ברוך אתה יהוה
אלהינו מלך העולם
בזר פרי הגפן"

מים

פינת יצירה ✂

עציץ פירות יבשים מתנה מקסימה לחג

מה צריך?

כלי פלסטיק/זכוכית שיהיה העציץ שלנו (אם יש שקוף, עדיף)
עוגת שוקולד (אפשר מהקנויות הפשוטות בסגנון "עוגת הבית")
סוכריות בגוון לבן/חום/ירוק (לא חובה)
שיפודי עץ
מבחר פירות יבשים, איזה שאתם אוהבים (משמש, תמר, שזיף, דובדבן, תפוז סיני, קיווי, אנוס, מנגו, תאנה וכו')
סרט עיטור ונייר צלופן שקוף או בד רשת עדין

מה עושים?

מפוררים את עוגת השוקולד וממלאים את העציץ עד חציו בפירורים ("האדמה")
מניחים מעל האדמה את הסוכריות – (דשא/חלוקי נחל)
יוצרים את שיפודי הפירות: משחילים את הפירות על שיפודי העץ בצורה דקורטיבית, ונועצים אותם באדמה
קושרים סרט עיטור סביב העציץ ועוטפים ברשת או בצלופן
וזהו. יש לנו מתנה מקסימה לט"ו בשבט!

דפי צביעה לט"ו בשבט

מה צריך?

טושים, צבעי פסטל/פנדה/עפרונות
צבעוניים, דפי צביעה שהודפסו מראש

מה עושים?

הילדים בוחרים דף צביעה שמוצא חן בעיניהם וצובעים..

דפי צביעה מאתר "דפי צביעה"

דפי צביעה מאתר "צביעה להנאה"

עששית עלי שלכת לאווירת ערב קסומה

מה צריך?

צנצנת זכוכית משומשת
עלי שלכת יפים בכל הגוונים (שלא יהיו יבשים מדי)
דבק פלסטי
נר שמתאים לעששית
חבל דק

מה עושים?

מדביקים את העלים בצורה דקורטיבית על הדפנות החיצוניות של הצנצנת
מחכים שהדבק יתייבש, ומורחים שכבה נוספת של דבק על העלים (זה שומר עליהם לאורך זמן).
העששית יכולה לעמוד על שולחן או להיות תלויה. אם נרצה לתלות אותה, קושרים סביבה חבל דק בצורת מתלה.
שמים נר בתחתית הצנצנת ומדליקים. יושבים סביב העששיות לעת ערב באווירה קסומה...

עצים

היזקתם?

גאווה ישראלית

- מדינת ישראל, היא בין המדינות הבודדות בעולם במאה ה-21 שמספר העצים שלה לא רק שלא התדלדל אלא אף עלה. מאז הקמתה נטעה קק"ל באדמת הארץ למעלה מ-240 מיליון עצים!!!
- ישראל רושמת הישגים מרשימים בתחום הייעור המדברי והפכה למומחית עולמית למאבק בתופעת המדבור. יער יתיר שבנגב הוא דוגמא מובהקת לכך. זהו היער הגדול בעולם שניטע על ידי אדם באזור מדברי.
- בכירי ארגון המזון והחקלאות של האו"ם מגיעים לישראל כדי ללמוד איך לשפר את החקלאות והייעור במדינות המתפתחות בעולם במסגרת המאמץ הבינלאומי למאבק ברעב.

סטרטאפים וצמחיה 2021-2022

- ב-20 השנים האחרונות נכחדה שליש מאוכלוסיית הדבורים העולמית. נתון זה מהווה סכנה למינים רבים של צמחים שריבויים תלוי בהאבקה של הדבורים, וכמובן יוצר מחסור בדבש. חברת ביו דבש הישראלית הצליחה להפיק מצמחים את רכיבי הנוקט, ובתהליך תסיסה מדויק, עם מיקרואורגניזמים מהונדסים, הצליחה לייצר דבש כמעט זהה לדבש המקורי, כולל כל הערכים התזונתיים.
- חברת אמאי הישראלית הצליחה לייצר ממתיק בר קיימא. מדובר על חלבון מתוק שמיצור בתסיסה מדויקת שמתרחשת במעבדה. פיתוח זה יוכל לחסוך שימוש ניכר בקרקע, בדישון ובמים, שנגרמים כיום מגידול קני הסוכר באופן המסורתי. בנוסף, מכיוון שהחלבון הסינתטי מתוק פי 4,000 מהסוכר, השינוע שלו ממקום למקום יהיה גם הוא חסכוני הרבה יותר ומזהם הרבה פחות!

השקדיה פורחת

מילים: ישראל דושמן
לחן: מנשה רבינא

השקדיה פורחת,
ושמש פז דורחת.
צפרים מראש כל גג
מבשרות את בוא הקג:
ט"ו בשבט הגיע - חג האילנות!
ט"ו בשבט הגיע - חג האילנות!
הארץ משועת:
הגיעה עת לטעת!
כל אחד יטע פה עץ,
באתים נצא חוצץ:
ט"ו בשבט הגיע - חג האילנות!
נטע כל הר וגבעה,
מזן ועד באר-שבע:
וארצנו שוב נירש -
ארץ זית יצקר ודבש.
ט"ו בשבט הגיע - חג האילנות!

קום והתהלך בארץ

מילים: יורם טהר-לב
לחן: יאיר קלינגר

קום והתהלך בארץ
בתרמיל ובמקל,
וודאי תפגש בדרך
שוב את ארץ-ישראל.
יחבקו אותך דרכיה
של הארץ הטובה,
היא תקרא אותך אליה
כמו אל ערש אהבה.
זאת אכן אותה הארץ,
זו אותה האדמה
ואותה פסת הסלע,
הנצרכת בחמה
ומתחת לאספלט
לבוני הראוה
מסתתרת המולדת
בישנית ועננה.

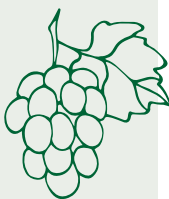
כוס שלישית שמרבית

יין אדום ומיעוטה לבן

הננו מוכנים ומזומנים לקיים מצוות שתיית כוס שלישית של סדר ט"ו בשבט שמרביתה יין אדום ומיעוטה לבן. כוס זו אנו שותים לכבוד העצים, החורשות והיערות שנטעה הקרן הקיימת לישראל באדמת ישראל, שהפכו שממה מדברית לגן פורח. לכבודה של הקרן הקיימת לישראל שכבר יותר ממאה שנה נוטעת עצים בארץ ישראל, חוקרת ומפתחת שיטות מתקדמות לטיפול הקרקע, לפתרון בעיות אקלימיות, אקולוגיות וגאוגרפיות לטובת צרכי החקלאות והאדם.

נרים כוס שלישית ונברך:

"ברוך אתה יהוה
אלהינו מלך העולם
בורא פרי הגפן"

עצים

הינחמ?

15 עובדות מדהימות על עצים

1. בעולם ישנם כשישים אלף מיני עצים. כמחצית מהמינים גדלים רק במדינה אחת

2. העץ הגבוה בעולם הוא עץ ה"היפריין" ממין סקויה נאה, שנמצא בפארק הלאומי רדווד בקליפורניה, וגובהו 115 מטר. עץ סקויה ענק צורך עד 2,000 ליטרים מים ביום!!

3. העץ הנמוך ביותר בעולם הוא ה"ערבה הגמדית" (שנמצאת באזורים הצפוניים של כדור הארץ). רק לעתים נדירות היא גדלה לגובה של יותר מכמה סנטימטרים.

4. העץ ששורשיו מגיעים עמוק ביותר באדמה הוא עץ הרועה (*boscia albitrunca*) שמצוי בדרום אפריקה, וגדל בתנאים של חום ויובש, לפעמים אפילו בתוך אדמה סלעית. שורשיו מגיעים לעומק של 68 מטרים בתוך האדמה.

5. עץ בריא יכול למעשה לחיות לעד. העץ העתיק ביותר בעולם הוא העץ העתיק ביותר בעולם הוא אורן האיציטובל הדיפני, שנמצא ונמצא בקליפורניה. ההערכה היא שהוא בן 4,850 שנה...

6. עץ אחד מסוגל לסנן ולטהר 100 אלף קוב של אוויר מזוהם מדי שנה – ולייצר ממנו 700 ק"ג חמצן.

7. ישנם עצים שכדי להתמודד עם חרקים שאוכלים את עליהם או קודחים בקליפתם, מפרישים חומרים שמושכים ציפורים שאוכלות את החרקים המזיקים.

8. זאת ועוד – עצים מסוימים מדברים זה עם זה. למשל, כשענבות מאוימות על ידי חרקים מזיקים, הן פולטות אזהרה כימית לעצים סמוכים, שמפרישים יותר 'טאנין', חומר השנוא על החרקים ומבריח אותם.

9. בימי הקיץ החמים, עץ אחד מסייע להורדת הטמפרטורה בסביבתו ב-4 מעלות צלזיוס.

10. בדומה לקירות אקוסטיים, לעצים יש יכולת לבלום רעשים.

11. מערכת שורשים של עצים בוגרים עשויה להיות גורם ממתן באופן משמעותי ברעידות אדמה.

12. תחושתם הטובה של בני אדם בסביבת עצים איננה קלישאה אלא אמת מוחלטת ברמה הכימית והביולוגית. עצים מפרישים תרכובות בשם PHYTONCIDES שמשפיעות על האדם לטובה בדרכים שונות כמו: הורדת לחץ דם, הפחתת רמות חרדה והורדת סף הכאב של הגוף.

מחקרים מראים כי להתבוננות בעצים מבעד לחלון יש אפקט מרפא לאנשים המצויים בדיכאון. היא גם משפרת את יכולת הריכוז, מפחיתה את הצורך בשימוש בתרופות ואף מסייעת לשינה טובה יותר. מהסיבות הללו ומסיבות של אסתטיקה, כמובן, הימצאותו של עץ בוגר בסמוך לנכס מעלה את ערכו הכלכלי של הנכס בכ-10%.

13. בשנים האחרונות פותחו שיטות מקצועיות באמצעותן ניתן להעתיק עץ בוגר בשלמותו מהמקום בו היה נטוע למקום אחר.

14. כריתה של עץ בישראל היא עבירה פלילית. גם אם העץ נמצא בחצר הבית הפרטית, כדי לכרות אותו יש לקבל רישיון מיוחד מפקיד היערות האזורי.

15. למדינות רבות יש עצים לאומיים שקשורים לתרבות ולמורשת שלהם. העץ הלאומי של קנדה, למשל, הוא האדר (מיפל), לאיים המלדיביים יש את דקל הקוקוס ולתימן יש את העץ עם השם המפחיד – "דם הדרקון". לפני שנה בדיוק, בט"ו בשבט 2021, הוכרז עץ הזית כעץ הלאומי של מדינת ישראל. הזית הוא אחד משבעת המינים בהם נשתבחה הארץ.

נַטְמֵנְט

היזקתם?

גאוה ישראלית

- **לישראל תפקיד חלוצי בהיסטוריה של האנרגיה המתחדשת.** עם קום המדינה, בחזון ובמצוות ראש הממשלה הראשון, דוד בן גוריון, פותח בישראל המשטח הסלקטיבי (משטח תבור) שהיה הבסיס הטכנולוגי להקמתן של תחנות הכוח הסולאריות המעשיות הראשונות בעולם. פיתוח זה, שינה את עולם האנרגיה המסורתית ופתח את דלתותיו לייצור חשמל ממקורות מתחדשים בהיקפים ממשיתים.
- **ממשלת ישראל מעודדת ומתקצבת מחקר ופיתוח של טכנולוגיות וייצור חשמל בתחום אנרגיה סולארית.** כיום פועלים שלושה מרכזי חקר בתחום זה: בשדה בוקר שבנגב, באוניברסיטת בן-גוריון בבאר שבע ובקיבוץ קטורה שבערבה.

סטרטאפים ושמש 2021-2022

- **שדות סולאריים בנגב ובערבה ופאנלים סולאריים על גגות של מבנים – הם חדשות ישנות.** בשנים האחרונות התחילו חברות ישראליות להקים משטחים סולאריים על גבי סככות שנבנו במיוחד לשם כך מעל שטחים שמנוצלים למטרה אחרת. למשל: מעל חניונים, מעל רפתות ומעל שדות חקלאיים.
- **אחד מנדקי האקלים הקשים ביותר בעשור האחרון הינו שרפות יער.** סטרטאפ ישראלי בשם TLS השיק מערכת לוויינים זעירה שמאתרת שרפות יער. המערכת מבוססת על "חישה מרחוק" מזהה ומתריעה על שריפות יער, מזג אוויר קיצוני, כפור ועוד, ובכך מאפשרת מתן סיוע וטיפול מהיר באירוע.

לפני שתיית כוס היין האחרונה נאכל לחם המייצג את החיטה, שהיא הראשונה משבעת המינים. הלחם עשוי מחמשת מיני דגן, ולכן לכאורה היה צריך לברך עליו "בורא פרי האדמה" כדרך שמברכים על כל המינים שצומחים מהאדמה. אלא שחכמים תיקנו לו ברכה מיוחדת, מפני חשיבותו המרובה, שהוא עיקר מאכלו של אדם, כמו שנאמר: "ולחם לבב אנוש יסעד". (תהילים ק"ד, ט"ו)

ניטול ידיים, נבצע מן הלחם

ונברך

"בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה
אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם
הַמוֹצִיא לֶחֶם
מִן הָאָרֶץ"

נאכל מן הלחם

בארץ אהבתי

מילים: לאה גולדברג
לחן: מוני אמריליו

בָּאֶרֶץ אֲהַבְתִּי הַשָּׂדֶה פֹּרוֹחַ
בָּאֶרֶץ אֲהַבְתִּי מַחֲכִים לְאוֹרֶחַ
שָׁבַע עֲלָמוֹת שָׁבַע אֲמָהוֹת
שָׁבַע כָּלוֹת בְּשֹׁעַר.
שָׁבַע עֲלָמוֹת שָׁבַע אֲמָהוֹת
שָׁבַע כָּלוֹת בְּשֹׁעַר
שָׁבַע כָּלוֹת בְּשֹׁעַר

אֶךְ מִי עֵינֵי נֶשֶׁר לֹו וִירָאֵנוּ
וּמִי לֵב חָכֵם לֹו וִיכִירוּנוּ
מִי לֹא יֵטְעָה מִי לֹא יִשְׁגָּה
מִי יִפְתָּח לֹו הַדֶּלֶת?

בָּאֶרֶץ אֲהַבְתִּי עַל הַצִּירִיחַ דָּגֵל
אֶל אֶרֶץ אֲהַבְתִּי יְבוֹא עוֹלָה רָגֵל
בְּשֹׁעַה טוֹבָה בְּשֹׁעַה בְּרוּכָה
הַמְשַׁכִּיחָה כָּל צֶעַר
בְּשֹׁעַה טוֹבָה בְּשֹׁעַה בְּרוּכָה
הַמְשַׁכִּיחָה כָּל צֶעַר
הַמְשַׁכִּיחָה כָּל צֶעַר

אֶךְ מִי עֵינֵי נֶשֶׁר לֹו וִירָאֵנוּ

שִׁמְרֵ אֵלֵי עַל זֶה הַבַּיִת
עַל הַגֶּן – עַל הַחוֹמָה
מִיָּגוֹן מִפְּחָד פֶּתַע
וּמִמְלַחְמָה

שִׁמְרֵ עַל הַמַּעַט שֶׁיֵּשׁ לִי
עַל הָאוֹר וְעַל הַחֹף
עַל הַפֶּרִי שֶׁלֹא הִבְשִׁיל עוֹד
וְשִׁנְאָסָף

עַל כָּל אֱלֹהִים, עַל כָּל־אֱלֹהִים...

מִרְשָׁרֵשׁ אֵילָן בְּרוּחַ
מִרְחוּק נוֹשֵׁר כּוֹכֵב
מִשְׁאֲלוֹת לִבִּי בַחֲשֵׁךְ
נִרְשָׁמוֹת עֶכְשִׁיו

אֲנִי שִׁמְרֵ לִי עַל כָּל אֱלֹהִים
וְעַל אֲהוּבֵי נַפְשִׁי
עַל הַשְּׂקֵט, עַל הַכִּי
וְעַל זֶה הַשִּׁיר

עַל כָּל אֱלֹהִים, עַל כָּל אֱלֹהִים...

על כל אלה

מילים ולחן: נעמי שמר

עַל הַדְּבֵשׁ וְעַל הָעֵקֶץ,
עַל הַמֶּר וְהַמִּתּוֹק
עַל בִּתְנוּ הַתִּינוֹקָה
שִׁמְרֵ אֵלֵי הַטּוֹב

עַל הָאֵשׁ הַמִּבְעֵרֶת
עַל הַמֵּיִם הַזֹּכִים
עַל הָאֵשׁ הַשֶּׁבֶת הַבֵּיתָה
מִן הַמִּרְחָקִים

עַל כָּל אֱלֹהִים, עַל כָּל אֱלֹהִים
שִׁמְרֵ נָא לִי אֵלֵי הַטּוֹב
עַל הַדְּבֵשׁ וְעַל הָעֵקֶץ
עַל הַמֶּר וְהַמִּתּוֹק
אֵל נָא תַעֲקֹר נְטוּעַ
אֵל תִּשְׁכַּח אֶת הַתְּקוּהָה
הַשִּׁבְיָנִי וְאֶשְׁוֹכָה
אֵל הָאָרֶץ הַטּוֹבָה

כוס רביעית שכולה יין אדום

הנוו מוכנים ומזומנים לקיים מצוות שתיית כוס רביעית של סדר ט"ו בשבט שכולה יין אדום.

כוס זו אנו שותים לכבוד השמש הישראלית שמעניקה לנו אור וחום שמהווים מקור אינסופי לאנרגיה ידידותית לסביבה, מתחדשת וזולה. לכבודה של מדינת ישראל, שהתברכה ב-280 ימי שמש בממוצע בשנה, ובחברות סטרטאפ צעירות שלא מפסיקות להמציא פיתוחים שונים לניצול אנרגיה מהשמש.

נרים כוס רביעית ונברך:

"בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה
אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם
בוֹרֵא פְּרֵי הַגֶּפֶן"

נעמנט

פינת בישול

אורז עם אגוזים ופירות יבשים (טנזיה)

מרכיבים (ל-6-8 סועדים)

לאורז

- 2 כפות שמן
- 1.5 כוסות אורז
- 3 כוסות מים רותחים
- 1 כפית מלח

לטנזיה

- 1 כף שמן
- 3 כפות סילאן מהולות בכוס מים רותחים
- 2 כפות מיץ לימון סחוט
- 1/2 כפית קינמון
- 1/2 כוס אגוזי פקאן או אגוזי מלך קצוצים גס
- 1/4 כוס שקדים קצוצים גס
- 7 משמשים ו-7 שזיפים מיובשים מגולענים חתוכים גס
- 1/2 כוס חמוציות ו/או צימוקים (בחלוקה על פי טעמכם)

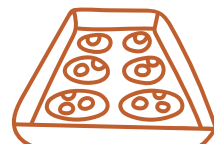
אופן ההכנה

מכינים את האורז:

1. שטפו היטב את האורז במסננת תחת מי ברז עד שהמים יוצאים שקופים. תנו לאורז להתייבש.
2. חממו את השמן במחבת, וטגנו קלות את האורז עד שכולו מצופה שמן והגרורים מלבינים טיפה.
3. הוסיפו את המים הרותחים והמלח, הביאו לרתיחה, כסו את הסיר ובשלו על אש נמוכה 10 דקות (או עד שכל המים נספגו והאורז התרכך). כבו את האש והשאירו את הסיר סגור כרבע שעה.
- מכינים את רוטב הפירות היבשים והאגוזים:
4. ערבבו וחממו במחבת את השמן, המים עם הסילאן ומיץ הלימון עד רתיחה. הוסיפו את האגוזים והפירות היבשים וערבבו היטב עד שהם מכוסים לגמרי בנוזלים. בשלו על אש בינונית עד שהנוזלים מתאדים ונשאר רק מעט רוטב סמיך וקרמלי.
5. הגישו את האורז על צלחת יפה ומעליו הניחו את התוספת החגיגית. מממם. תאווה לעיניים...

- גם בטנזיה כמו בכדורי אגוזים, ניתן לשנות את הרכב האגוזים והפירות היבשים על פי טעמכם

כדורי אגוזים ופירות יבשים

מרכיבים (לכ-50 כדורים קטנים)

- 1/2 כוס אגוזי לוז או שקדים קצוצים (או גם וגם)
- 1 כוס אגוזי מלך או פקנים קצוצים (או גם וגם)
- 1/2 כוס גרעיני דלעת או גרעיני חמנייה (או גם וגם)
- 2 כפות שומשום
- 2 תמרים מגולענים ושני משמשים מיובשים חתוכים לחתיכות קטנות
- 2/3 כוס חמוציות וצימוקים
- 1/2 כוס קמח כוסמין (אפשר גם לבן)
- 2/3 כוס שיבולת שועל עבה
- 1/2 כפית קינמון (או יותר למי שאוהב)
- 1 קורט מלח
- 6 כפות סילאן או דבש (או 3 כפות מכל אחד)
- 1 ביצה
- 3 כפות מים ו-3 כפות שמן זית

אופן ההכנה

1. ערבבו בקערה אחת את כל המרכיבים היבשים: השקדים, האגוזים, הגרעינים, השומשום, הפירות היבשים, שיבולת השועל, הקמח, הקינמון והמלח.
 2. ערבבו בקערה נפרדת את הרטובים: הביצה, הסילאן, המים והשמן.
 3. אחדו את שתי הקערות וערבבו עד לקבלת תערובת אחידה.
 4. בידיים רטובות צרו מהתערובת כדורים קטנים והניחו בתבנית על גבי נייר אפייה. (הכדורים צריכים להיות קטנים, אחרת לא ייאפו מבפנים).
 5. חממו את התנור ל-180 מעלות. אפו 15-20 דקות אם רוצים שהכדורים יהיו רכים, אופים עד הזהבה קלה אם רוצים שהכדורים יהיו פריכים אופים עד השחמה (הכדורים ממשיכים להתקשות לאחר שהתקררו).
 6. לאחר שהתקררו ניתן לצפות את הכדורים במיפל או בסילאן ולתת להם להתייבש.
 7. הגישו על צלוחית מעוטרת וחכו למחמאות...
- הכדורים נשמרים עד שבועיים בכלי אטום במקרר, ועד 3 חודשים במקפיא
 - הרכב האגוזים, הגרעינים והפירות היבשים שבמתכון הוא רק הצעה – אתם יכולים לשנות אותו לפי מה שבא לכם או לפי מה שיש בבית

חידון הטריזיה הגדול לפ"ו בשבט

1. שם נוסף לט"ו בשבט

- א. חג הביכורים
ב. חג האילנות
ג. חג הקציר
ד. חג האסיף

2. איזה עץ מזוהה ביותר עם ט"ו בשבט?

- א. עץ הזית
ב. עץ השקדייה
ג. עץ הרימון
ד. עץ הדקל

3. ב"ו בשבט נהוג:

- א. לערוך סדר ט"ו בשבט
ב. למעט עצים
ג. לאכול פירות יבשים
ד. כל התשובות נכונות

4. ט"ו בשבט נקרא גם 'ראש השנה
לאילנות'. מהו אילן?

- א. עץ
ב. בית
ג. מדינה
ד. שדה

5. השלימו את שורת השיר:

"שקדיה פורחת..."

- א. ושמש שלום שולחת
ב. ושמש פז זורחת
ג. ושמש במרום זורחת
ד. ושמש גם זורחת

6. מנהג אכילת פירות יבשים החל:

- א. בתקופת המקרא, בימי הבאת הביכורים
ב. בימי המשנה והתלמוד, לזכר חורבן המקדש
ג. בימי הביניים, כאשר נשלחו פירות הארץ אל
יהודי התפוצות
ד. עם תחילת הציונות, כחלק מהקשר לארץ
ישראל ואדמתה

7. מי ביקר בישראל בשנת תרנ"ח (1898) ונטע בה ברוש:

- א. הרצל
ב. אלברט איינשטיין
ג. בן גוריון
ד. ביאליק

8. ב"ט"ו בשבט נהוג לאכול משבעת המינים.
מהם שבעת המינים

- א. חיטה, שעורה, גפן, תאנה, תפוח, דית, תמר
 ב. חיטה, שעורה, גפן, תאנה, רימון, שזיף, תמר
 ג. חיטה, תירס, גפן, תאנה, רימון, דית, תמר
 ד. חיטה, שעורה, גפן, תאנה, רימון, דית, תמר

9. למה נהוג לאכול פירות יבשים בט"ו בשבט?

- א. כי ליהודים במדבר לא היו פירות טריים
ב. כי הם מתוקים יותר מפירות טריים
ג. משום שלפני מאות שנים כאשר נשלחו פירות
מישראל לגולה לא היו תנאי קירור.
ד. בעבר הפירות הטרשים היו יקרים מאד
בהשוואה למיובשים

10. איזה מאורע נוסף מציינים בט"ו בשבט?

- א. יום הקמת החברה להגנת הטבע
ב. יום הולדת לקרן הקיימת לישראל
ג. יום הולדת לכנסת
ד. יום הקמח המשרד להגות הסכירה

11. מתי ואיפה נחגג סדר ט"ו בשבט בפעם הראשונה?

- א. במדבר, בצאת ישראל ממצרים
- ב. בגלות אחרי גירוש ספרד שקבעו כי צריך להתנגע לישראל
- ג. במאה ה-16 בצפת של המקובלים, שקבעו "סדר ליל שמחת האילנות"
- ד. בבית של בן גוריון אחרי הקמת מדינת ישראל

12. מה המשותף לט"ו בשבט, ראש השנה ופסח?

- א. שלשתם ראשי שנה על פי היהדות
- ב. בכולם יש סעודות
- ג. כולם ב-15 לחודש העברי
- ד. בכולם יש סדר

13. איזה עץ נחשב לעץ הראשון שניטע על ידי האדם?

- א. אורן
ב. זית
ג. אקליפטוס
ד. ברוש

14. האם מותר לכוות עצים במדינת ישראל?

- א. תלוי איפה
- ב. בשום פנים ואופן
- ג. רק אם העץ חולה
- ד. רק באישור משרד החקלאות וקק"ל

"כִּי יִהְיֶה אֱלֹהֶיךָ, מְבִיאָךְ אֶל-אֶרֶץ
טוֹבָה: אֶרֶץ, נַחֲלֵי מַיִם--עֵינַת וּתְהוֹמַת,
לְצִאִים בְּבִקְעָה וּבְהָר: אֶרֶץ חֹטָה
וּשְׁעָרָה, וְגִפֶּן וּתְאֵנָה וְרִמּוֹן; אֶרֶץ-
זֵית שָׁמֶן, וְדִבְשָׁ. ט אֶרֶץ, אֲשֶׁר לֹא
בְּמִסְפָּנָת תֹּאכַל-בָּהּ לֶחֶם--לֹא-תִחָסֵר
כֹּל, בָּהּ; אֶרֶץ אֲשֶׁר אֲבֹנֶיהָ בְּרָזָל,
וּמַהֲרֶיהָ תַּחְצֹב נְחֹשֶׁת. י וְאֶכְלָתָּ,
וּשְׂבַעְתָּ--וּבֵרַכְתָּ אֶת-יְהוָה אֱלֹהֶיךָ,
עַל-הָאֶרֶץ הַטֹּבָה אֲשֶׁר נָתַן-לָךְ."
(דברים פרק ח', פסוקים ז'-י')

יזום והפקת התוכנית: המחלקה לארגון וקשר עם ישראלים בתפוצות,
ההסתדרות הציונית העולמית

עריכה ראשית: גוסטי יהושע-ברוורמן - ראשת המחלקה
כתיבה, עריכה והפקה: אראלה ורסנו גורן
החוברת הופקה לצרכים פנימיים בלבד

